

Ritkursen VIKING.

8 häften för blyerts. 8 häften för färgkritor.

Denna verkligt konstnärliga och gedigna kurs utmärker sig för stora, enkla, tydliga och roande bilder, valda ej blott med anslutning till undervisningen i skolans olika ämnen utan även med hänsyn till utvecklingen av barnens praktiska och estetiska anlag.

Häftena för färgkritor torde vara det förnämsta i sitt slag, som utkommit i vårt land.

Bjerkén & Erlandssons kurs i frihandsteckning.

Häft. 1—5 i format 17×25 cm.	} Upptaga förberedande övningar samt figurteckningar med anvisning till teckning efter verkliga föremål.
” 6—8 i ” 22×32 ”	
” 9—10 i ” ” ”	

Upptaga färgläggningsovningar för akvarellmålning.

Denna kurs har väckt en berättigad uppmärksamhet genom sina självständiga idéer, huvudsakligen syftande till att bringa barnen fri och ledig pennföring och uppfattning av riktiga proportioner samt att sålunda praktiskt leda till teckning efter verkliga föremål.

Gransholms Aktiebolag, Gämla.

sörja för tillgodoseendet av kraven på arbetsförmåga samt medborgerlig och personlig duglighet hos de unga. De praktiska ungdomsskolorna avse att skänka möjlighet för det uppväxande släktet att under minderårighetstiden inhämta de kunskaper och färdigheter, på vilka individens senare väksamhet skall kunna fästas och ytterligare utvecklas. Varje åtgärd, som kan befäras fördröja eller hämma dessa medborgarskolors utveckling, måste framkalla allvarliga betänkligheter.

Skulle riksdagen nu bifalla k. m. t. s. förslag om förlängning med två år av den ursprungligen beslutade övergångstiden, kunde ett dylikt beslut måhända medföra följder, som icke äro önskvärda. Redan nu klagas över de svårigheter, som orsakas av närgränsande skoldistrikts olika bestämmelser angående fortsättningsskolor. Om i det ena distriktet dylika skolor av den nya typen inrättats, vållar det svårighet att på tillbörligt sätt upprätthålla fordringarna på fortsättningsskolplikten fullgörande, enär den skolpliktige genom utflyttning till ett närgränsande skoldistrikt utan sådana skolor kan undandraga sig sin skolplikt. Ur denna synpunkt är det synnerligen önskvärdt att övergångstiden ej utsträcker sig längre tidrymd än vad nu är stadgat.

Därtill kommer att de av övergångstiden ökade svårigheter, som den nya skolplikten på sina håll medfört, kanske skulle kunna åstadkommas, att skoldistrikt där de nya fortsättningsskolorna inrättats upphävde beslutet härom. Därigenom skulle ett beslut om ytterligare förlängd övergångstid kunna skada skolväsendets sunda utveckling.

De nya fortsättningsskolorna utöfra ett led i det system av praktiska ungdomsskolor, som nu hållas på att upprättas. Förseas reformen i avseende på fortsättningsskolorna, återvärkar detta också i avseende å lärlingsskolorna, vars elever först bör ha genomgått fortsättningsskolorna.

Vid 1922 års riksdag var frågan om utsträckning av den tid, inom vilken det åligger skoldistrikt att inrätta fortsättningsskolor, föremål för behandling. Inom andra kammaren hade hr Norman m. fl. i en väckt motion, n. r. 153, hemställt härom. Andra kammarens första tillfälliga utskott utträdde, stödjande sig på ett utlåtande från skolöverstyrelsen, bland annat, att då riksdagen för endast fyra år sedan efter prövning av frågan om övergångstidens längd funnit sig böra i anslutning till departementschefens mening uttala, att "en alltför rundlät tillfälligen övergångstid skulle komma att onödigtvis fördröja reformens genomförande och därigenom bli till mera skada än gagn", och då anledning icke finnes att betvivla, att i alla de fall, där inom ett skoldistrikt uppskov med fortsättningsskolväsendets

ordnande utöver den stadgade övergångstiden befinnes erforderligt, en anhållan om sådant uppskov också skall i anslutning till riksdagens därom gjorda uttalanden beviljas, får utskottet med stöd av det anförda hemställa, att förevarande motion n. r. 153 icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Utskottets hemställan bifölls av andra kammaren den 15 mars efter votering med 97 röster mot 39. Samma skäl som 1922 motiverade andra kammarens avslag å motionen om förlängd övergångstid torde kunna anföras som skäl för avslag å k. m. t. s. likartade hemställan.

Inverkan av ett avslag på k. m. t. s. hemställan om förlängning av övergångstiden för fortsättningsskolors inrättande torde ej i högre grad göra sig ekonomiskt kännbar under detta budgetsår.

På grund av de skäl departementschefen anför å sidan 495 torde någon nämnvärd risk för överskridande av det begärda anslaget ej förefinnas, något som utskottet genom inhämtande av senaste nu tillgängligt statistiskt material angående antalet förefintliga fortsättningsskolor bör kunna förvisa sig om.

Skulle emellertid försiktigheten kräva en mindre höjning av begärt anslag, vilket jag dock ej anser nödvändigt, kan ju denna fråga bli föremål för öfvervägande.

Med stöd av det anförda tillåter jag mig anhålla, att k. m. t. s. hemställan om utsträckning av övergångstiden för inrättande av fortsättningsskolor av 1918 års typ icke må vinna riksdagens bifall.

Räkning å fortsättningsskolornas läsordning. Hr Molins förut omnämnda motion i detta ämne lyder:

Genom riksdagens beslut den 8 maj 1818 och k. m. t. s. härpå grundade kungörelse av den 27 augusti samma år ha de nya praktiska ungdomsskolorna eller fortsättningsskolorna kommit till stånd, varigenom vårt lands folkbildning för visso tagit ett stort steg framåt i rätt riktning, då undervisningen i fortsättningsskolan icke blott gjorts obligatorisk utan lagts efter helt praktiska riktlinjer och i "nära anslutning till ortens näringsliv".

K. folkskolöverstyrelsen har utarbetat förslag till undervisningsplanen för fortsättningsskolan såväl för den s. k. yrkesbestämde som för den allmänna typen, men "meningen är emellertid icke, att hela det innehåll, som finnes upptaget i dessa arbetsplaner, skall genomgå i varje skola. Planerna äro närmast att betrakta som ett förråd, varav den enskilde läraren eller skolan har att göra sitt urval" inom huvudrubrikerna arbetskunskap, medborgarkunskap och modersmål i den yrkesbestämde och medborgarkunskap, modersmål och na-

turkunnighet i den allmänna fortsättningsskolan.

På skolans schema komma alltså dessa tre ämnen, men här saknas ett, som visserligen är omnämmt i undervisningsplanen men som icke kommer att stå på läsordningen, och det är det viktiga ämnet räkning.

Enligt mångas uppfattning bör detta ämne alltid ha sin särskilt givna plats å en skolas läsordning och alltså även i fortsättningsskolan. Det kan helt säkert ha sina praktiska fördelar att icke läraren är för strängt bunden vid för många ämnen å läsordningen, men att överlämna i lärarens godtycke, hur lång tid han vill eller kan använda för matematik, måste anses väl riskabelt.

I den gamla fortsättningsskolan hade ämnet räkning sin bestämt givna plats å schemat med visst antal undervisningstimmor, vilket visade sig gagneligt och nödvändigt, men i den nuvarande ingår visserligen ämnet i planen men har avförts från schemat, och läraren räknar med barnen i den mån, han anser det behövt.

En stor del av vår ungdom får sin undervisning i folkskolor i formen tillhörande B I eller B II, och, fastän man ju här har heltidsläsning, hinner man icke meddela barnen det kunskapsmått, de behöva i matematik, detta till stor del beroende därpå, att barnen ej uppnått den förståndsmognad, som ju är nödvändig, om de skola kunna tillägna sig undervisningen. Ändå sämre ställt blir det naturligtvis i de folkskolor, som hava s. k. halvtidsläsning. I A-skolorna blir väl resultatet något bättre, men även barnen härifrån behöva allt för väl ökade insikter, icke minst i räkning. Nu heter det i planen för fortsättningsskolorna: "Vidare bör avdelningen om hennets ekonomi göras utförligare, i det att däri ingående undervisning om viktiga utgifts- och inkomstposter, om besparingar och skuldsättning samt om försäkringar få någon större omfattning i förbindelse med praktiska räkneuppgifter och enkla kurser i bokföring, närmast upptagande hushållsbokföring." — Ja, visserligen. Men för att barnen skola kunna taga itu med de "praktiska räkneuppgifterna" kräves väl, att de förut rent teoretiskt få nödig undervisning i matematik under härför särskilt anslagen tid.

I våra dagar ställas allt större anspråk på medborgaren, och den, som icke fått tillräckliga kunskaper i matematik, har svårt att i det praktiska livets skiftande förhållanden nöjaktigt kunna reda ut sådana saker, som sätta hans matematiska insikter på prov.

Därför måste detta ämne allt fortfarande få inta en framskjuten plats å schemat i våra skolor och icke minst i vår nuvarande fortsättningsskola och detta senare särskilt

med hänsyn till, att barnen då hunnit till den ålder, då de fullt förmå tillägna sig undervisningen i detta ämne. Men vilja vi därför komma till något resultat med räkning i fortsättningsskolan, hjälper det icke med, att ämnet omnämnes i undervisningsplanen eller i reglementet, och sedan överlämnas åt lärarens godtycke, hur lång tid som skall användas härtil, utan ämnet räkning måste få en särskild plats å schemat med ett visst antal undervisningstimmar.

Fortsättningsskolan är i regel 2-årig med 180 timmar om året, alltså 360 timmar under hela kursen. Om man räknar med att de flesta fortsättningsskolor läsa i 6 veckor med 5 timmar om dagen, blir det 30 timmar i veckan. Då bör man kunna ha räkning minst 1 timme varje dag, vilket blir 6 timmar i veckan och under 6 veckor = 36 timmar. På båda åren bleve det då särskilt räkning i 72 timmar av 360, alltså återstodo ändå ej mindre än 288 timmar för de övriga ämnena.

Med stöd av vad här ovan anförts, får jag vördsamt hemställa, att riksdagen i skrivelse till k. m:t ville anhålla, att ämnet räkning måtte upptagas som särskilt undervisningsämne å läsoordningen i de nya fortsättningsskolorna av år 1918 och att denna förordning måtte träda i kraft från och med den 1 januari 1924.

I motionens syfte instämma Carl Knutsson, Aug. Månsson, Backa, Axel Andersson, K. A. Ryberg, N. K. Törnkvist, Bjuv, P. S. Hedlund, Häste, P. Granath, A. Norsell, Helge Bäcklund, Conrad Jonsson, Janne Nilsson, Hörby, Hugo Karlström, Lummelunda, Carl Jansson, Carl Lovén, Ivar Pettersson, Johan Jönsson, J. P. Dahlin, Oscar Osberg, E. G. Nilsson, Vilh. Carlson, Mölnådal, Karl Magnusson, Skövde, Th. Gardell, Th. Hansén, N. Björk, Lars Dalgren, Ruben Wagnsson, Anders Paulsen, Anders Anderson, Råstock.

Folkskollärares pensionsålder. Hr Rooths motion angående höjning av manlig folkskollärares pensionsålder är av följande lydelse:

Enligt k. kungörelsen den 6 december 1918 utgör pensionsåldern för manliga lärare vid kommunal mellanskola 65 levnadsår och för varje annan lärare 60 levnadsår. Pensionsåldern för lärare vid de allmänna läroverken är begränsad till 65 levnadsår och för de flesta civila befattningshavare utgör pensionsåldern 67 levnadsår. Inom riket finnas omkring 7.000 manliga folkskollärare, som huvudsakligen avlönas av statsmedel. Det måste vara för staten angeläget att denna högst betydande arbetskraft utnyttjas i full utsträckning. För vinnande av detta ändamål torde det kunna ifrågasättas, att pensionsåldern för manlig folkskollärare höjes till 65 levnadsår. Med hänsyn till den långa tid folkskollärarna äro tjänstefria, lärare en utsträckt pensionsålder icke kunna anses oberättigad, och för lärarna själva får det väl betraktas som en förmån att få stå kvar i tjänsten ytterligare fem år. Erfarenheten har visat, att en mängd pensionerade folkskollärare under en följd av år på ett tillfredsställande sätt såsom vikarier uppehållit ordinarie lärartjänster.

Jag tillåter mig vördsammast hemställa, att riksdagen ville besluta, att i skrivelse till k. m:t anhålla, att k. m:t måtte, efter värdställd utredning, till riksdagen inkomma med förslag till höjning av manlig folkskollärares pensionsålder till 65 levnadsår.

Nycterhetsundervisningen. I motion i första kammaren av hr Olsson i Linköping (s.) m. fl. och i andra kammaren av hr Bärg, Katrineholm (s.) m. fl. yrkas att det extra anslaget till understödande av undervisnings- och upplysningsvärksamhet för nycterhetens främjande, vilket av k. m:t föreslagits till 71.500 kr., skall sättas till 136.500 kr.

I en motion av hr Johansson i Edsbyn (f.) m. fl. föreslås att dessa anslag skola sättas till 141.500 kr. samt att reservationsanslaget till föreläsnings- och instruktionsvärksamheten för nycterhetens främjande, vilket av k. m:t föreslagits till 27.000 kr., måtte sättas till 60.000 kr.

I motioner av hr Wagnsson (s.) m. fl. och Johansson i Edsbyn (f.) m. fl. föreslås vidare att anslaget till Sveriges nycterhets-sällskaps representantförsamlings upplysningsbyrå måtte sättas till 10.000 kr. och till Internationella byrån för alkoholismens bekämpande till 1.500 kr. mot av k. m:t föreslagna 8.000 kr. och 750 kr.

Gymnastikinspektionen i folkskolorna. I motion i andra kammaren av hr Johansson i Hallagården (b.-f.) m. fl. i första kammaren av hr Schedin (b.-f.) m. fl. föreslås utredning om avskaffande eller inskränkande av den speciella gymnastikinspektionen för folkskolorna. Hr Wagnsson (s.) m. fl. i andra kammaren föreslår anhållan hos k. m:t om denna gymnastikinspektionens överflyttande till folkskolinspektörerna. Hr Wrang (h.) m. fl. i första kammaren föreslår utredning huruvida icke gymnastikinspektionen kunde anordnas på ett enklare och billigare, men ändock för sitt ändamål tillfredsställande sätt.

För slöjdundervisningen motionerar hr Waldén (s.) om anslag, nämligen 42.500 kr. till de allmänna läroverken och 17.000 till undervisning i manlig och kvinnlig slöjd samt handarbete vid kommunala mellanskolor.

Till nya folkskoleseminariet i Umeå, för inredning och möblering, begäres av hr Rosén (f.) 75.000 kr., därav 25.000 för budgetåret 1923—1924.

Kvinnliga elever i de allmänna läroverken. Hr Pauli (s.) i första kammaren och hr Österström (f.) i andra föreslår medgivande av rätt för kvinnliga lärjungar att vinna inträde i högre allmänt läroverk i den utsträckning och på de orter där sådant kan ske utan ökade kostnader för statsverket.

För statens övertagande av landstingens småskoleseminarier eller vissa av dem yrkas utredning i motion av hr Rune (f.)

För inlägg i spörsmål vilka beröra skolan och dess arbetare stå som bekant denna tidnings spalter alltid öppna. Ett bestämt villkor som vi ända från tidningens början hävdad, är dock att vederbörande författare med sitt namn står för den mening han förfäktar. Fördelarna av en sådan anordning ligga i öppen dag och ha bland förbundets medlemmar vunnit allt större erkännande. En och annan gång mottaga vi dock ännu artiklar, under tecknade med en eller annan pseudonym. I sådant fall måste vi vända oss till skribenten och förelägga honom att utsätta namnet eller avstå från artikelns införande. Så goit som alltid väljer han det förra. Men hänvändelsen har varit förenad med bl. a. tidsutdräkt. För undvikande av sådan bedja vi ånyo våra medarbetare att alltid under teckna inläggen med sina namn.

Staten och världsspraksfrågan.

Av läroverksadjunkten ELIAS BECKMAN.

Förutsättningen för att statsmakterna skola medvärka till en definitiv lösning av världsspraksfrågan är, att rörelsen växt sig så stark, att man med visshet kan ådagalägga möjligheten av språkfrågans lösning på artificiell grund.

Ehuru mycket redan vunnits, vågar jag dock ej påstå, att vi ännu lämnat det förberedande stadiet. Vi kunna alltså icke av statsmakterna fordra mera än att de understödja rörelsen genom att sätta den i tillfälle att utföra sitt förberedande arbete i större stil. Detta understöd kan lämpligast ske genom ett medgivande, att de folkskollärare, som så önska, få anslå ett visst antal veckotimmar (2 å 3) till esperantoundervisning. Genom infordrande av uppgifter från vederbörande skolråd eller folkskolinspektörer skulle sedan överstyrelsen kunna samla material för bedömande av undervisningens resultat. Om möjligt borde även tillfälle beredas eleverna vid folkskoleseminarierna att under sin studietid någorlunda grundligt inhämta språket och erhålla betyg i detsamma. En hänvändelse till andra länders regeringar om anordnande av likartade experiment, hållet efter gemensam plan, vore även önskvärd, i första hand borde denna hänvändelse gälla de mindre staterna Norge, Danmark, Finland, Holland, Tysk-Österrike, Ungern, Schweiz o. s. v. Ty just för småstaterna har frågan sin största betydelse. Eleverna skulle sedan sättas i tillfälle att träda i skriftlig förbindelse med elever i andra länder för att härigenom förvärva levande erfarenheter av språkets användbarhet. Önskvärdt vore, att officiella tävlingar kunde anordnas och att de bästa eleverna nå statens bekostnad kunde sättas i tillfälle att under lämplig ledning samlas till kongresser i olika länder.

Naturligtvis finge saken icke ordnas så, att lärlingarnas ordinarie arbetstid utökades. Studiet av esperanto kunde tänkas ordnas så, att en lästimme, en skrivtimme och en räknetimme ansloges till esperanto. Under räknetimmen räknades på esperanto, under skrivtimmen kunde man ha diktamenskivning, småningom även kommateringsövningar och referat av berättelser samt slutligen små uppsatser, hållet i brevform, allt naturligtvis på esperanto. Under lästimmen skulle bl. a. övning i välsläsning bedrivas och den färdighet, som under denna tid förvärvades, skulle komma även modersmålet till godo. Således behövde man ej befara, att den allmänna kunskansnivån skulle bli lidande på införandet av esperanto i folkskolan. Fördelaktigast vore, om försöken kunde anställas i några större städer så att tillfälle till sakkunnig kontroll kunde erbjuda sig. De skriftliga proven borde om möjligt kontrolleras och betyg avges för alla av samma myndighet. Då den här rekommende-